

1 De bewijslast

De belangrijkste rechtsgrondslag: de artikelen 249 tot en met 365 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (*Codul de procedură civilă*).

1.1 Wat zijn de rechtsregels betreffende de bewijslast?

Een bewering in de loop van de procedure moet worden bewezen door de bewerende partij, behalve in bepaalde gevallen die uitdrukkelijk zijn vastgesteld in de wet. Een eiser moet zijn stellingen bewijzen. De bewijslast voor bezwaren van de verweerder ligt bij de verweerder. Als er echter sprake is van een vermoeden, kan de bewijslast overgaan van de partij bij wie hij anders lag, op de wederpartij.

1.2 Bestaan er rechtsregels krachtens welke bepaalde feiten niet hoeven te worden bewezen? In welke gevallen? Kan bij deze vermoedens een tegenbewijs worden geleverd?

Van niemand wordt verlangd dat te bewijzen wat de rechter noodzakelijkerwijs moet weten.

De rechter wordt verondersteld de vigerende wetgeving in Roemenië te kennen. Daarentegen moeten wetten die niet via het Roemeense Staatsblad (*Monitorul Oficial*) of langs andere weg worden gepubliceerd, internationale conventies, verdragen en overeenkomsten die van toepassing zijn in Roemenië maar niet zijn omgezet in nationale wetgeving, evenals het internationale gewoonterecht, worden bewezen door de belanghebbende partij. Voorschriften in gerubriceerde documenten kunnen alleen worden bewezen en geraadpleegd met inachtneming van de wettelijke voorwaarden. De rechter kan ambtshalve het recht van een andere staat in aanmerking nemen, mits het is aangehaald in zijn aanwezigheid. Buitenlands recht moet worden bewezen overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek (*Codul civil*) betreffende de inhoud van buitenlands recht.

Als een feit algemeen bekend is of niet wordt betwist, kan de rechter beslissen dat het in het kader van de zaak geen bewijs behoeft. Tussen de partijen gevestigde gebruiken, gedragsregels en praktijken moeten worden bewezen door de partij die zich erop beroept. Plaatselijke wet- en regelgeving moet alleen als de rechter dat vraagt worden bewezen door de partij die zich erop beroept.

Een vermoeden is een conclusie die de wet of de rechter trekt uit een bekend feit om een onbekend feit vast te stellen. Een rechtsvermoeden (*prezumție legală*) onthefte de persoon die het ten voordeel strekt van de bewijslast voor een feit dat de wet als bewezen beschouwt. Een rechtsvermoeden kan worden weerlegd met bewijs van het tegendeel, tenzij de wet anders bepaalt.

1.3 In welke mate moet de rechtbank overtuigd zijn van een feit om zijn oordeel erop te mogen baseren?

Het bewijs moet toelaatbaar en relevant voor de uitkomst van de procedure zijn. Na toelating van bewijs voor bepaalde feiten beslist de rechter vrijelijk en naar eigen inzicht over de vraag of die feiten zijn aangetoond, tenzij de wet anders bepaalt.

2 Het verkrijgen van bewijs

2.1 Kan bewijsverkrjging enkel op verzoek van een partij plaatsvinden of kan de rechter in bepaalde gevallen eigener beweging bewijs verkrijgen?

De eiser moet bewijs aandragen in zijn aanvraag en de verweerder moet bewijs aandragen in zijn verweer, tenzij de wet anders bepaalt; als zij verzuimen dit te doen, kan het bewijs worden uitgesloten. Als het aangevoerde bewijs niet volstaat om de zaak volledig te beslechten, beveelt de rechter de partijen het bewijs aan te vullen. De rechter kan ambtshalve de aandacht van de partijen vestigen op de behoefte aan nader bewijs en kan de verkrjging van nader bewijs gelasten, ook al zijn de partijen het daar niet mee eens.

De partijen kunnen verzoeken tot het leveren van de volgende bewijzen: documenten, deskundigenrapporten, getuigenverklaringen, plaatsopneming en bezichtiging, en ondervraging van een partij als de wederpartij een verzoek indient om die partij op te roepen als getuige. Het nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering regelt ook fysiek bewijs; dat kan van belang zijn in bepaalde categorieën civiele procedures (bv. over echtscheiding).

2.2 Als een verzoek tot leveren van bewijs is toegewezen, welke stappen volgen dan?

De rechter beoordeelt eerst of het door de partijen aangevoerde bewijs toelaatbaar is en doet vervolgens uitspraak over de te bewijzen feiten, het toegelaten bewijs en de verplichtingen van de partijen ten aanzien van het leveren van bewijs. Voor zover mogelijk wordt het bewijs geleverd tijdens dezelfde zitting als die waarop het ontvankelijk wordt verklaard.

Voor de bewijsverkrjging gelden enkele essentiële voorschriften: het bewijs wordt verkregen in de door de rechter bepaalde volgorde; voor zover mogelijk wordt bewijs op dezelfde zitting verkregen; bewijs wordt verkregen voorafgaand aan de beoordeling op gegrondheid; bewijs en tegenbewijs worden voor zover mogelijk tegelijk verkregen.

Bewijs wordt verkregen in raadkamer (*in camera de consiliu*), in de rechtbank waar de zaak aanhangig is, tenzij de wet anders bepaalt. Als het bewijs om objectieve redenen alleen in een andere plaats kan worden verkregen, kan het worden verkregen via rogatoire commissie door een gerecht van hetzelfde niveau, of een gerecht van een lager niveau als er in die plaats geen gerecht van vergelijkbaar niveau is.

2.3 In welke gevallen kan de rechter een bewijsaanbod afwijzen?

Bewijs kan alleen worden gebruikt als het voldoet aan bepaalde voorwaarden betreffende de rechtmatigheid (legalitate), aannemelijkheid (verosimilitate), relevantie (pertinență) en overtuigingskracht (concludență) ervan. Op het punt van rechtmatigheid geldt als voorwaarde dat het aangevoerde bewijs bij wet moet zijn toegestaan. Ten aanzien van aannemelijkheid mag het verzochte bewijs niet in strijd zijn met de algemeen erkende natuurwetten. Aan de eis van relevantie wordt voldaan, als het bewijs samenhangt met het voorwerp van de procedure, d.w.z. met feiten die moeten worden aangetoond om de vordering of het verweer van de partijen te ondersteunen. Om te kunnen worden toegelaten, moet het bewijs ook aannemelijk zijn en dienstig aan een oplossing in het geschil.

De rechter verwerpt een verzoek om indiening van een document als dat document strikt persoonlijke aangelegenheden in verband met iemands waardigheid of persoonlijke levenssfeer betreft; als met indiening een geheimhoudingsplicht zou worden geschonden; of als indiening zou leiden tot een strafrechtelijke procedure tegen die partij, diens echtgenoot of een of meer bloedverwanten of aangehuwde familieleden tot en met de derde graad van verwantschap.

Getuigenbewijs is niet toelaatbaar voor het bewijzen van rechtshandelingen met een waarde van meer dan 250 RON, waarvoor bij wet schriftelijk bewijs vereist is. Getuigenbewijs dat in strijd is met de inhoud van een officieel document, is evenmin toelaatbaar.

Het bewijs wordt ingediend bij de vordering door de eiser en bij het verweer door de verweerder. De rechter kan verzoeken om bewijs dat niet op deze manier wordt aangevoerd, of dergelijk bewijs toelaten, wanneer: de behoefte aan bewijs het gevolg is van een wijziging van de vordering; de behoefte aan

bewijs ontstaat in de loop van de procedure, en de partij kan dat niet hebben voorzien; de partij de rechter overtuigt dat er een gegronde reden is waarom zij het verzochte bewijs niet binnen de toegestane termijn kon indienen; de bewijsverkrijging niet leidt tot uitstel van het proces; en alle partijen er uitdrukkelijk mee hebben ingestemd.

2.4 Wat zijn de verschillende bewijsmiddelen?

Een rechtshandeling of een feit kan worden bewezen met documenten, getuigen, vermoedens, een erkenning door een partij (uit eigener beweging of in antwoord op de voorgelegde vragen), deskundigenrapporten, fysiek bewijs, plaatsopneming en bezichtiging of een andere bij wet toegestane vorm van bewijs.

2.5 Wat zijn de methodes om bewijs te verkrijgen van getuigen en zijn deze verschillend van de middelen om bewijs te verkrijgen van deskundigen? Wat zijn de regels betreffende het overleggen van schriftelijk bewijs en deskundigenrapporten/-adviezen?

Getuigen worden voorgesteld door de partijen, hetzij door de eiser in de vordering of door de verweerder in het verweer. Na toelating van het getuigenbewijs roept de rechter de getuigen op voor verhoor.

Als de rechter het raadzaam acht deskundigen naar hun oordeel te vragen om de feiten te verduidelijken, op verzoek van de partijen of ambtshalve, wijst hij een of drie deskundigen aan en geeft hij een beschikking met een beschrijving van de aspecten waarover zij hun oordeel moeten geven en de termijn waarbinnen dat moet gebeuren. De conclusies van de deskundigen worden opgenomen in een deskundigenrapport. Onder opgave van redenen kunnen de partijen of de rechter een andere deskundige vragen om een nieuw rapport.

Wat schriftelijk bewijs betreft, kan iedere partij de documenten indienen die zij wil gebruiken tijdens het proces, mits elk exemplaar naar behoren is gewaarmerkt. De partij moet tevens de originelen bij zich hebben en die desgevraagd kunnen tonen tijdens de zitting, op straffe van terzijdelating van het betrokken document. De rechter kan een partij gelasten een document dat in haar bezit is over te leggen, als de wederpartij het document ook heeft of kent, als de partij er zelf naar heeft verwezen tijdens het proces, of als de partij verplicht is het te verstrekken. Als een partij een document in bezit heeft maar het niet ter zitting over kan leggen, kunnen de partijen het document in aanwezigheid van een daartoe gedelegeerde rechter onderzoeken op de plaats waar het zich bevindt. Als een document in bezit van een derde is, kan die partij als getuige worden opgeroepen en worden verzocht het document mee te nemen. Het bewijs wordt door de bevoegde rechter in raadkamer verkregen. Wanneer het bewijs elders moet worden geleverd, wordt het verkregen door een gedelegeerd gerecht van hetzelfde niveau, of door een gerecht van een lager niveau als er in de betreffende plaats geen gerecht van hetzelfde niveau is. Als het bewijsmiddel daarvoor geschikt is en de partijen ermee instemmen, kan het gerecht dat het bewijs verkrijgt, afzien van het oproepen van de partijen.

2.6 Hebben bepaalde bewijsmiddelen meer bewijskracht dan andere?

De bewijsmiddelen zijn van gelijke kracht, behalve in de gevallen die uitdrukkelijk bij wet zijn bepaald.

Authentieke akten (*forma autentică*) worden veelal aanvaard door de partijen vanwege de voordelen ervan, zoals het vermoeden van echtheid, wat inhoudt dat de partij die een dergelijk document aanvoert, ontheven is van de bewijslast.

2.7 Zijn voor het bewijzen van bepaalde feiten bepaalde bewijsmiddelen verplicht?

Rechtshandelingen met een waarde van meer dan 250 RON kunnen alleen met schriftelijk bewijs worden bewezen, al zijn er bepaalde uitzonderingen waarbij ook getuigenbewijs wordt aanvaard.

Zolang het niet vals wordt verklaard, vormt een authentieke akte voor handelingen met iedere persoon afdoend bewijs van de feiten die zijn vastgesteld door de persoon die de akte overeenkomstig de wet heeft gewaarmerkt. Verklaringen die zijn afgelegd door de partijen en opgetekend in een authentieke akte, vormen echter slechts bewijs tot het tegendeel is bewezen.

In geval van vermoedens ter beoordeling door de rechter, kan hij zich uitsluitend op die vermoedens verlaten als zij zo zwaarwegend en sterk zijn dat het aangevoerde feit er waarschijnlijk door wordt; zulke vermoedens mogen alleen worden aanvaard als getuigenbewijs bij wet is toegestaan.

2.8 Zijn getuigen wettelijk verplicht te getuigen?

Zie het antwoord op vraag 2.11.

2.9 In welke gevallen kan een getuige zich beroepen op het verschoningsrecht?

In het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is niet bepaald op welke gronden een getuige zou kunnen weigeren te getuigen, maar is slechts gespecificeerd welke personen niet als getuige kunnen worden gehoord en welke personen zijn ontheven van de plicht ter zitting te getuigen. Zie het antwoord op vraag 2.11.

2.10 Kan een persoon die weigert te getuigen, daartoe worden gedwongen? Kan hij worden gestraft?

De rechter legt een getuige die niet verschijnt of die weigert te getuigen, een boete op. Als een getuige niet verschijnt na de eerste oproep, kan de rechter een bevel uitvaardigen om de getuige voor het gerecht te brengen (*mandat de aducere*). In dringende zaken kan de rechter een dergelijk bevel zelfs al voor de eerste zitting uitvaardigen.

Als een persoon niet verschijnt of weigert vragen te beantwoorden, kan de rechter dat opvatten als volledige erkenning of slechts als eerste bewijs ten gunste van de partij die de getuige wilde laten oproepen.

2.11 Zijn er personen van wie geen getuigenis kan worden verkregen?

De volgende personen kunnen geen getuige zijn: bloedverwanten en aangehuwde familieleden tot en met de derde graad van verwantschap; echtgenoten, voormalige echtgenoten, verloofden of samenwonende partners van een partij; personen die vijandig staan tegenover, of belang hebben bij een partij; personen aan wie bij rechterlijke beslissing het recht op het beheer van het eigen bezit is ontzegd (*sub interdicție judecătorească*); en personen die zijn veroordeeld wegens meeneed. In rechtszaken over afstamming, echtscheiding en andere familierelaties kan de rechter bloedverwanten en aangehuwde familieleden verhoren, met uitzondering van die in neergaande lijn.

De volgende personen zijn ontheven van de plicht als getuige te verschijnen:

geestelijken, zorgverleners, apothekers, advocaten, notarissen, deurwaarders, bemiddelaars, verloskundigen en verplegers, en alle andere beroepsbeoefenaars die wettelijk gebonden zijn door vertrouwelijkheid of beroepsgeheim ten aanzien van feiten die hun ter kennis komen in de uitvoering van hun taken of uitoefening van hun beroep, ook als zij niet langer als zodanig actief zijn;

rechters, aanklagers en overheidsfunctionarissen, ook nadat zij hun taken hebben neergelegd, ten aanzien van vertrouwelijke omstandigheden die hun ter kennis komen tijdens hun ambtstermijn;

personen die door hun antwoorden zichzelf, hun verwanten, hun echtgenoot, hun voormalige echtgenoot enz. aan strafrechtelijke vervolging of publieke minachting zouden blootstellen.

2.12 Wat is de rol van de rechter en van de partijen bij het horen van een getuige? Onder welke voorwaarden kan een getuige worden gehoord via nieuwe technologieën zoals videoconferencing?

De rechtbank roept getuigen op en bepaalt de volgorde waarin zij worden gehoord. Voorafgaand aan het verhoor wordt de identiteit van de getuige vastgesteld en wordt hem de eed afgenomen. Elke getuige wordt apart gehoord. De getuige beantwoordt eerst vragen van de voorzitter van de rechtbank en vervolgens, na toestemming van de voorzitter, vragen van de partij die hem heeft voorgesteld en van de wederpartij. Een getuige die niet voor de rechter kan verschijnen, kan worden gehoord op de plaats waar hij zich bevindt.

Er zijn geen wettelijke bepalingen over beeld- en geluidsopnamen van getuigenverklaringen, maar zulke opnamen zijn toelaatbaar. Als een belanghebbende daartoe een rechtsgeldig verzoek indient, kunnen de opnamen naderhand worden getranscribeerd.

3 De waardering van het bewijs

3.1 Gelden voor de rechter beperkingen om tot zijn oordeel te komen op basis van onrechtmatig verkregen bewijs?

Als de partij die een document heeft ingediend aandringt op gebruik ervan, ook al is beweerd dat het vals is en die bewering niet is ingetrokken, en als er een aanwijzing is betreffende de dader van de vervalsing of een medeplichtige, kan de rechter de rechtszaak opschorten en het vermeende valse document rechtstreeks doorsturen naar de verantwoordelijke openbare aanklager, samen met een daartoe opgesteld rapport, om de vervalsing te laten onderzoeken. Als een strafrechtelijke procedure niet kan worden ingesteld of voortgezet, wordt het onderzoek naar de vervalsing verricht door de burgerlijke rechter zelf. Anderzijds zal de rechter een boete opleggen aan de partij die de inhoud of ondertekening van een document of de echtheid van een beeld- of geluidsopname te kwader trouw betwist.

Bij het beoordelen van getuigenverklaringen houdt de rechter rekening met de oprechtheid van de getuigen en de omstandigheden waaronder zij kennis hebben gekregen van de feiten die aan hun verklaringen ten grondslag liggen. Als bij de rechter in de loop van de procedure het vermoeden ontstaat dat een getuige meened heeft gepleegd of is omgekocht, stelt de rechter een rapport op en verwijst hij de zaak naar de verantwoordelijke openbare aanklager.

3.2 Geldt ook de verklaring van een partij als bewijs?

Als een partij een feit erkent dat de wederpartij heeft gebruikt als grond voor haar vordering of verweer, geldt de erkenning als bewijs. Een erkenning tijdens een zitting is volledig bewijs tegen de erkennende persoon; de rechter neemt de volledige erkenning in acht en kan die niet in delen opsplitsen, tenzij die delen betrekking hebben op aparte feiten zonder onderlinge samenhang. Buitengerechtelijke erkenningen kunnen vrijelijk worden beoordeeld door de rechter. Voor dit soort erkenningen gelden voorwaarden ten aanzien van de toelaatbaarheid en bewijsverkrijging die ingevolge de wetgeving van toepassing zijn op ander bewijs.

De rechter kan ermee instemmen elk der partijen op te roepen voor ondervraging over hun eigen handelen, als dat van belang is voor een beslissing in de zaak.

Relevante links

<http://www.just.ro/>

Laatste update: 27/11/2018

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJM-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJM en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.